

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

»Spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati i nko

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Praznična številka po K 2 —.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako peti-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne št. 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oglasila je plačati od enostolne peti-vrste, če se tiska enkrat 2 K — vin. dvakrat 1, 50. Za nadaljevanje uvrščenja od peti-vrste po 60 vin. Oglasila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama stoji po proste poštne

Velik boj hrvatskega učiteljstva za pristop v „Udruženje Jugoslovanskega Učiteljstva“.

Ne le za hrvatsko, temveč za vse učiteljstvo v naši državi sta bila 14. in 15. julij letošnjega leta velikega pomena in zgodovinske važnosti. Ta dva dneva je imel »Savez hrvatskih učiteljskih društev« svojo glavno skupščino v Zagrebu. Glavna in najvažnejša točka dnevnega reda je bilo sklepanje o razpustu Saveza, o prestopu k UJU in volitev ožjega in širjega sosveta v poverjeništvo Zagreb. Ta točka ni razgrela samo duhov učiteljskega obeh strui za in proti, za izid se je posebno živo zanimala tudi širša hrvatska javnost. O poteku zborovanja, o posvetovanjih, sklepih, obhodih po mestu in demonstracijah so poročali nekateri listi tako pristransko, zavito in — lažljivo, da se mora človek čuditi, kako more posebno krajevna žurnalistika pisati take neresnice kakor je to storil zagrebški list »Hrvat«, po katerem so posneli svoje poročilo tudi nekateri ljubljanski listi, ko mora vendar vedeti, da bodo poročila brali tudi očividci. Nekateri listi so poročali tako, da se je videlo iz vsega pisanja da sploh ne poznajo, zakaj je šlo. Ker vem, da se učiteljstvo v Sloveniji živo zanima za minule učiteljske dneve v Zagrebu mi hočem podati jasno nepristransko sliko o zborovanju in veliki zmagi onih, ki so se izrekli za narodno in državno edinstvo.

Na predvečer delegacijskega zborovanja so imeli delegatje obeh strui predposvetovanje, oni, ki so bili za ujedinitje, za pristop k UJU in telovadnici Sokola I., separatisti pa na vrtu hotela pri Zlati kroni v Gajevi ulici. Oba sestanka sta bila dobro obiskana. Na obeh so se posvetovali delegati o taktiki na delegacijskem zborovanju, o predlogih, ki naj se stavijo, in kandidatih, ki naj se volijo pri zmagi prvih v poverjeništvo Zagreb, pri zmagi drugih v odbor »Saveza«. Posvetovanje je bilo jako zanimivo in je trajalo na obeh straneh do 12. ure ponoči.

Drugi dan 14. t. m. se je vršilo delegacijsko zborovanje v dvorani muške

učit. škole. Še pred 8. uro so začeli prihajati delegati in delegatkinje in z njimi mnogo hrvatskega učiteljstva, ki so hoteli prisostvovati zanimivemu zborovanju. Kot gostje so se udeležili zborovanja tudi vsi člani glavnega odbora UJU, ki je bil iste dni sklican v Zagreb na sejo; prišlo je tudi nekoliko drugega učiteljstva iz vseh pokrajin naše države. Točno ob 8. uri otvoril sejo predsednik »Saveza« tovariš Škavič ter pozove delegate in delegatkinje, da se legitimirajo in izročijo izkaznice kar se je zgodilo. Delegatov ni poslalo samo par društev, od drugih društev so bili delegati polnoštevilno navzoči. Nato pozdravi predsednik vse delegate in delegatkinje, prav pristočno pa član glavnega odbora UJU in vse druge goste. Za lepi pozdrav se je zahvalil predsednik UJU Jovo Jović; dalje sta odzdravljala Ivan Radovanović iz Dalmacije in Luka Jelenc iz Slovenije. Potem se je začela viharina jako burna in dolgotrajna debata o sprejemu treh društev v »Savez«. Opozicija je strastno ugovarjala, ker je vedela, da so delegati teh društev za edinstvo. Blagajnik Saveza, velik separatist Pilek je hotel utajiti poslano članarino in pristopno izjavo, da bi tako zabilanil pristop. Da bi dobili večino, so vpisovali v zadnjem času v društva učiteljske in duhovnike. Najvehementnejše so nastopali že imenovani Pilek, Nemet, Köhler in Weissmann — sama pristna hrvatska imena. Ker so se začeli v debato vmešavati tudi nedelegati, je predsednik dal izprazniti dvorano, kamor so potem imeli pristop samo delegati in gosti. Potem se je vršilo o sprejemu teh društev poimensko glasovanje. Za sprejem je glasovalo 128, proti pa 103 delegati. Izid glasovanja je bil sprejet z velikanskim odobravanjem in največjim navdušenjem. Opozicija je izjavila, da ne prizna sklepa ter zahtevala, da naj o tem sklepa glavna skupščina, kar pa bi bilo zoper pravila; mislili so, da bodo na glavni skupščini imeli večino. Ob velikem hrušču in trušču prekine predsednik

sejo ob 13. uri in določi nadaljevanje ob 16. Ob določeni uri otvori predsednik zopet sejo ter poda besedo tajniku Tunklu, da poroča o delovanju Saveza od zadnjega delegacijskega zborovanja. Zanimivo poročilo se je vzelo odobruje na znanje. Nato bi moral poročati skrajno nepriljubljeni glavni blagajnik, velik cinik Pilek o računskem zaključku za I. 1920, a večina ga ni hotela poslušati. Pri prvih njegovih besedah je nastal po dvorani huronski krik in klici: »Dole z njim, ne maramo ga poslušati!«. Začeli so peti »Lepa naša domovina« in »Bože pravde«. Opozicija je oporekala in hrušč je bil vedno večji. Blagajnik je moral zapustiti dvorano poročilo je pa prevzel njegov namestnik. Poročilo se ni vzelo na znanje in blagajnik ni dobil absolutorija. Zatem je sledila glavna točka dnevnega reda: razpust Saveza, pristop k UJU in volitev v ožji in širji sosvet poverjeništva Zagreb. Predsedstvo je prevzel predsednikov namestnik Joco Oreščanin, poročal na je predsednik Škavič. Govoril je o zgodovini predposvetovanj za ustanovitve udruženja, ki so se vršila v Beogradu in Zagrebu, o pravih in beograjskem kongresu, kjer se je ustanovilo Udruženje. S posebnim poudarkom je omenjal, da so povsod tod delovali tudi hrvatski odposlanci, med njimi tudi sedanjí veliki nasprotnik Udruženju — Nemet. Lepo in zanimivo poročilo je večina viharno odobraval, manjšina pa hrupno ugovarjala in protestirala. V nato vršeci se debati je prvi govoril Nemet. Slabo stvar je slabo zagovarjal. Trdil je, da ni sodeloval pri ustanovitvi Udruženja, ki mu je bil vedno nasproten, da ni poznal niti pravil. Odgovarjal mu je Radovanović, ki je trdil, da Nemetova trditev ne stoji. Govornik sam mu je izročil original pravil, kamor je Nemet delal opazke in dodal nekaj dostavkov. Ta zgodovinski važni akt, kakor ga je imenoval Nemet, se morda še sedaj nahaja v Nemetovih rokah. Nemet pa ni sodeloval samo pri pregledovanju pravil, temveč tudi pri stilizaciji resolucij, ki so bile sprejete na kongresu v Beogradu. S temi poiasnili in hudimi udarci je bil Nemet »ubit«. Opozicija je izprevidela, da je izgubila bitko.

Oglasil se je k besedi učitelj Köhler ter izjavil, da opozicija protestira proti temu, da bi delegacija sklepala o razpustu Saveza in pristopu v UJU ter trdil da ima pravo za to glavna skupščina. Podal je izjavo, da se ne bodo več udeleževali debate in da v znak protesta zapuste zbornico. Večina je ploskala in pela »Lepa naša domovina« in »Bože pravde«, ko je opozicija zapuščala dvorano. Nato se je zborovanje mirno nadaljevalo. Poročevalec je priporočal v sprejem dva predloga, in sicer: 1. Savez hrvatskih učiteljskih društev se razpusti; 2. hrvatska učiteljska društva pristopijo k Udruženju Jugoslovanskega Učiteljstva v Beogradu. Oba predloga sta bila z velikim navdušenjem ob viharnem ploskanju in petju naših narodnih himen soglasno sprejeta. Potem se je z vzklikom izvršila volitev poverjenika, članov ožjega in širjega sosveta, nadzorovalnega zbora in častnega sodea. Za poverjenika je bil izvoljen dosedanjí predsednik Saveza, gosp. Škavič. S tem je bil dnevi red dovršen in predsednik je ob pol 20. zaključil zborovanje. S tem važnim zborovanjem smo izpopolnili veliko organizacijo, ki smo n bili lansko leto v Beogradu položili temelji. Po seji so priredili delegati, ki se jim je pridružilo do 400 drugega učiteljstva, obhod po mestu. Ob petju naših narodnih himen in živahnih vzklikih kralju Petru, regentu Aleksandru, narodnemu in državnemu edinstvu je prišel sprevod pred spomenik Jelačića baba, kjer sta imela nadzornik Penišek in urednik »Narodne Prosvete« Stanković, ognjevitke nagovore. Ko so še odpeli »Bože pravde« so se udeleženci obhoda razšli.

Ob 21. istega dne se je vršil shod učiteljstva demokratske stranke v telovadnici »Sokola« I. Velika dvorana je bila nabito polna. Govorila sta državna poslanca dr. Andjelović in Budisavljevič. Obema govornikoma je prirejalo navzoče učiteljstvo velike ovacije.

Dne 15. julija se je vršila v dvorani društva »Kolo« na Wilsonovem trgu glavna skupščina. Udeležba je bila velika. Nad 3000 učiteljstva se je zbralo ta dan v Zagrebu. Prihili so od vseh strani Hrvatske in Slavonije, gostje so bili iz

LISTEK

VILKO MAZI:

Koncertna turneja ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora.

V petek opolnoči je potegnil vlak z ljubljanskega glavnega kolodvora, in pol stotine vedrih obrazov se je odpeljalo na našo severno mejo, da ponese tja našo lepno pesem ter jo razodene v vsej njeni krasoti in njenem bogastvu našim bratom na historičnih panonskih tleh. Proti hru, ko sino se bližali Mariboru, je mrščalo od svega neba in obetalo se nam je skrajno slabo vreme. Vznemirjati nas je jela skrb, kako nas bo močilo tam po slabih prekmurskih cestah in nam bo brizgalo blato na obleke, v duše pa čemerne misli. Tako smo prevzili pot do Špilj in potem v skrbno zastraženih vagonih vse tja do železniškega mostu, ki vodi v Gornjo Radgono, našo poslednjo postajo. Mahoma pa nam je odleglo, ko smo zagledali na peronu pestro gručo vrlih Radgončanov, na čelu jim tovariša

nadučitelja Mayriča, ki nas je pozdravil izpod dežnika v par toplih in prirčnih besedah in našega neumornega Ljubo Dermelja, ki je šel pred nami, da nam pot pripravi. Kmalu smo se porazvrstili po udobnih stanovanjih, kjer so nam gostoljubni ljudje postregli s kavo in čajem. Višek gostoljublja pa so pokazale nekatere družine s tem, da so se umaknile v čumnate in celo v gospodarska poslopja, samo da so mogle ponuditi gostom, kar jim je bilo v moči.

Ko smo se popoldne odpočili, je zasvetovalo nad Muro sonce, kakor da se je zgodil čudež. Navdalo nas je zopet tisto radostno razpoloženje, ki smo ga bili pelni ob odhodu iz Ljubljane. Približala se je ura našega prvega koncerta. Lepa veranda na vrtu Vavpotičeve gostilne se je začela polniti z občinstvom iz vseh slojev. Improviziran je bil primeren oder za večve in tudi za razsvetljavo je bilo potrebno poskrbljeno. Kmalu je bil zaseden poslednji stol in tudi stojišče se je napolnilo do zadnjega kotička.

Koncertni program je obsegal povedni iste točke, ki jih je zbor odpel na svojem sponladanskem koncertu v Ljubljani. Hvaležna publika je sprejela sle-

herno točko z viharimi aplavzi. Najbolj so pač ugajale pesmi, ki jih prepletajo pristni narodni motivi in to so bile Adamičeve skladbe. Prav posebno pa je segla k srcu Juvančeva: »Izgubljeni cvet« in Nedvedova: »Nazaj v planinski raj«, ki jih je moral zbor ponavljati. Tako je bilo treba ponoviti tudi Adamičeve prirčkan: »Ne maram tebe.« Preljubke pa so bile solistovske točke ge. Vuk-Sadarjeve, ki jih je podajala z nedosegljivo nežnostjo, tako zlasti »Hrepenenje« in »Uspavanka«. Solistko je spremljala na pianinu gđ. Cepudrova z isto diskretnostjo kakor na ljubljanskem koncertu. Seveda ne gre na njen rovaš, če instrument ni bil tak, kakršen bi sodil na koncertni oder.

Pevovodja Juvanec je prejel lep lovorjev venec s trobojnico, ga. Vuk-Sadarjeva in gđ. Cepudrova pa pestra šopka.

Lokal sam ni bil posebno pripraven niti za zbor, niti za solistko. Manikalo mu je potrebne akustike. Toda dobra volja hvaležne publike je znala premostiti ta veliki nedostatek. Zato so dosegli svoj namen vse proizvajane kompozicije in mnogo tero oko so obile gorke solze, zlasti ob večno lepim zvokih Nedvedove pe-

smi »In to ti nič ni mar, da dragi srčno vdani.« ki izzvani kakor veličasten »Et incarnatus est...« ob veliki maši. Naposled moram omeniti, da se je udeležilo koncerta tudi znatno število nemške inteligence iz mesta onkraj naše meje, kar je pač jasen dokaz, da ima naša slovenska pesem izredno privlačno silo in da smo ter hočemo ostati kulturni narod med kulturnimi narodi.

Skratka: v Radgoni smo zapustili sto lepih spominov, kakor je to odkrito, čno povdarjal v svojem toplem nagovoru na koncertu sam radgonski župan. Sto lepih spominov pa je ostalo tudi nam, ko smo se naslednji dan napravili v središče Prekmurja — v Mursko Soboto.

Na širokem trgu pred pošto nas je čakalo četvero vozov lestvencev. Še enkrat je zaorila v slovo naša narodna poevka med hišami, kjer je bilo še pred par leti nevarno zašepetati slovensko besedo. Vozniki so pognali, iz oken in z ulice so zamahali robc in klobuki v prirčno slovo. Spotoma so iskreno pozdravljali ljudje, ki so odhajali k maši.

Med bogatimi polji se je odvijala pot vse tja do Radencev, kjer smo si mnogogrede ogledali kopališče in poskusili sla-

vseh pokrajin naše države. Zastopana je bila tudi Macedonija. Začetek skupščine je bil določen na 8. uro, a se je zakasnil za polno uro. Ob pol 10. je otvoril po-
verjenik Škavič skupščino in ji hotel spo-
ročiti sklepe včerajšnje delegacije, a opo-
zicija je zagnala tak krik in vik, da ni bilo
mogoče razumeti nobene besede. Videl
pa je takoj vsakdo, kdor je mirno in trez-
no motril situacijo, da so separatisti v
veliki manjšini. Zato so z vso silo ob-
struirali zborovanje. Pa tudi večina ni
mogla stati, zato je bilo kričanje, hrušč in
tršč vedno večji in silnejši. Neprestano
so se slišali kliči: Dole s Tomašičem!
— Tomašiča bi bila volila opozicija za
predsednika Saveza, ako bi bila zmaga-
la. — Ker je predsedstvo videlo, da z
besedo ne more skupščini sporočiti de-
legacijskih sklepov, jih je napisalo z ve-
likimi črkami na liste in pokazalo zboro-
valcem, ki so na ta način vzeli sklepe z
viharnim odobravanjem na znanje. Ker
se zglasila predavanja in poročila niso
mogla vršiti, je zaključil predsednik glav-
no skupščino. Večina, $\frac{2}{3}$ vseh zboroval-
cev je mirno zapustila zbornico. Kakor
prejšnji dan delegati, so priredili danes
udeleženci glavne skupščine imponanten
obhod po mestu. V sprevedu je bilo goto-
vo nad 2000 učiteljev in učiteljic. Med
petjem narodnih himen in neprestanimi
vzkliki kralju Petru, prestolonasledniku
Aleksandru, narodnemu in državnemu
edinstvu in našemu združenju, se je po-
mikal spreved, pred katerim so nesli ve-
like državno zastavo, po Wilsonovem
trgu, Frankopanski ulici na llico, na trg
Jelačića bana in odtod pred palačo naučne
uprave. Tu smo pozdravili pov. prosvete
za Hrvatsko in Slavonijo Angelečkovića, ki
se je za nepričakovane viharne ovacije
zahvalil z lepim govorom. Odtod je šel
spreved pred banovo palačo, kjer je učitel-
jstvo navdušeno pozdravljalo prvega
kraljevega namestnika na Hrvatskem,
gosp. Juraja Demetrovića, ki je isto jutro
prišel iz Beograda in takoj prevzel urad-
no mesto. Tudi namestnik se je zahvalil z
lepimi besedami in obljubil učitelstvu
podporo in pomoč v vsakem pogledu. Iz-
pred banove palače se je vrnil spreved na
trg Jelačića bana, kjer se je razšel v
navaden red. Pri vsem obhodu nisem
videl stražnika, da bi nas čuval, kakor so
pisali nekateri listi.

Naši nasprotniki - separatisti so osta-
li tudi po zaključku glavne skupščine v
dvorani društva »Kolo« in so hoteli dalje
zborovati po pravih Saveza, ki je bil
prejšnji dan pravilno razpuščen. Hoteli
so izvoliti nov odbor in vzdržati Savez.
Toda prišla je policija in jih razgnala, češ
da nimajo nikakoršnih pravil, na katerih
podlagi bi smeli zborovati. Podali so
proti temu protest in se razšli. Ali so po-
tem priredili obhod po mestu, ne vem,
raz ga nisem videl.

Burni, a vendar krásni in velepo-
membni so bili zagrebški dnevi za učitel-
jstvo naše države. Izpolnili smo svojo
organizacijo in se ponovno izrekli za
narodno in državno edinstvo. Naše Ugru-
ženje naj se krepko razvija in cvete in
visoko dviga svoj trapor vselej in povsod
za pravo učiteljskega stanu!

Dne 17. julija t. l. se je vršila ob 4.
popoldne se seja glavnega odbora UJU
v Učiteljskem domu. Odbor se je posve-
toval, kako bi stopilo UJU v ožji stik z
učiteljskimi organizacijami drugih slo-
vanskih narodov.

Za stvar se posebno zanima češko
učiteljstvo. Od tam smo dobili že sestav-
ljena pravila, ki jih glavni odbor osvaja.
Organizacija naj bi se imenovala: »Slo-

vanska učiteljska kancelarija«. Ime nam
ni povsem ugajalo. Osrednje učiteljske
organizacije bi bile članice tega novega
društva. Predsedstvu glavnega odbora
se je naročilo, da naj boše nadalje v
stiku s češkim učiteljstvom v tej zadevi
in marljivo sodeluje pri ustanovitvi. Dru-
ga točka dnevnega reda je bila določitev
kraja in časa letošnje skupščine UJU.
Sklonilo se je, da se vrši meseca okto-
bra v Ljubljani ali Splitu. Predsedstvo
naj stoji v dogovor z merodajnimi krogi
v Ljubljani in Splitu in se odloči za eno
teh dveh mest. S tem je bil dnevni red
izčrpan in predsednik je zaključil sejo.

Ob zaključku izvršenega dela so se
odreli vsi člani glavnega odbora na
grobje in položili cvetje na grob naših
velmož — Ivana Filipovića in Davorina
Trsteniaka ter jima zaklicali: Večna
slava. L. J.

FR. DRNOVŠEK:

Beseda o nastavitvah.

Pod tem naslovom je v 23. številki
»Učit. Tov.« z dne 2. junija 1921 razprav-
ljal tov. Ljud. Potočnik o smernicah, ki
naj bi bile ob nastavitvah učiteljstva me-
rodajne. Med drugim pravi tudi: »V naši
narodni državi pa se mora pri kompeten-
ci v posebno zaslugo šteti slučaj, ko so
nekateri v dobi avstrijskega režima
zaradi svojih naprednih, slovanskih idej
trpeli kruta preganjanja in težke ječe.«

Ta zahteva, ki ji je vsako argumenti-
ranje nepotrebno, se pa da še nekoliko
razširiti. Bil je, hvala Bogu, v dobi av-
strijskega režima pretežni del slovenskega
učiteljstva, ki se je kljub Damoklejevemu
meču zavedal svojih dolžnosti do naroda
ter ni svoje službe obravnaval le med štiri-
mi stenami šolske sobe, temveč so bili
marljivi, nesebični delavci v narodno-
prosvetnih društvih. Mnogo preganjanj
od strani oblasti, v vojnem času ječe ali
na vsaki »p. v.« so bile nagrada za njih de-
lovanje. A niso klonili zavedajoč se, da ni
učitelja svojega naroda, ki ga le formalno
izobrazuje, temveč da je narod treba tudi
duševno dvigniti, da postane moralno mo-
čan. Srbski bratski narod ima mnogo an-
alfabetov, a moralno močan je, odtod
njegovi uspehi v boju za obstanek.

Pa bili so tudi učitelji, ki so gledali
narodno-prosvetno delo svojih tovarišev
od strani, se skrbno izogibali prilikam, ki
bi jih mogle pritegniti k izvenšolskemu,
posebno pa k narodno-prosvetnemu delu.
Za počeo so sedeli, si roke menci, nad
preganjanji tovarišev pa oči zavijali:
»Hvala Bogu, da nisem takšen, kakor so
drugi!« Ko pa je po prevratu zapihal drug
veter in ko se odslej narodno-prosvetno
delo od učitelja naravnost zahtevalo, so
tudi oni zapustili svoje zatišje. Četudi
morebiti nerad, prišel je: »Moram, ker
moram!« In sedaj povzdiguje svoj glas,
kriči na vse grlo, tolče se po prsih, sili se
v ospredje, natihoma se pa muza: »Saj
sedaj ni več nevarno in — le koristiti mi
more!« Idealnemu, tihemu delavcu iz
predrevratne dobe se kaj lahko pripeti,
da bo potisnjen v ozadje, plačilo mu osta-
ne le tila zavest, da je delal »ne le, kar
veleva mu stan.«

Na plačilo za svoje izvenšolsko de-
lovanje ni nihče reflektiral. Ne gre pa, da
bi tisti, ki so v nevarnih časih žrtve do-
prinašali, jih še sedaj morali doprinarjati,
oni pa, ki so že prej v kalnem ribarilu, da
bi to isto prakticirali tudi še v naprej na
račun prvih. To bi bila korupcija, ki bi
ubila še tako idealnega narodno-prosvet-
nega delavca. Zato naj se ob nastavitvah

ne upošteva le zadnja kvalifikacija,
temveč otvori naj se še rubrika »Pred-
prevratno delovanje« in prosilec — že
predprevratni narodno-prosvetni delavec
v tem slučaju ne bo in ne sme doživeti
razočaranja.

Počitniška tečaja za telovadbo.

Višji šolski svet priredi za učitelje
(učiteljice) ljudskih in meščanskih šol
počitniška tečaja za telovadbo, v Ljub-
ljani od 8. avgusta do 3. septembra t. l.
za učitelje, v Mariboru od 3. do 29. avgu-
sta t. l. za učiteljice.

Učitelji (učiteljice) naj se javijo naj-
kasneje do 28. julija pisмено pri nadzor-
niku dr. L. Poljancu ter prilože prijavi
izpričevalo uradnega zdravnika, da ni-
majo telesnih hib in da so zdravi. Že pri-
javljeni učitelji naj vpošljejo samo še
zdravniško izpričevalo.

Višji šolski svet obvesti nato do 1.
avgusta t. l. z dopisnicami vse učitelje
(učiteljice), ki se sprejmejo v tečaja, ter
preskrbi dopust onim, ki imajo še šolski
pouk. V tečaja se sprejmejo učitelji (učitel-
jice), ki še niso 35 let stari. Sprejeti
učitelji naj se javijo dne 7. avgusta t. l.
med 10. in 12. uro pri voditelju tečaja
J. Baižlju, referentu za telesno vzgojo pri
zdravstvenem odseku v Ljubljani, deželni
dvorec, pritličje, soba 44, učiteljice pa
dne 2. avgusta pri voditelju tečaja A.
Schaupu, učitelju telovadbe na državnem
moškem učiteljskem v Mariboru. Vsi naj
prinesejo s seboj telovadno obleko (hlače,
telovadne čevlje, po možnosti kopalko
obleko), zvezek za zapiske in knjigo dr.
Pivko - Schaup: Telovadba, izdala Šol-
ska Matica.

Udeleženci tečajev dobe denarno
podporo, zavezati pa se morajo, da bodo
redno posejali predavanja in se udele-
ževali praktične telovadbe. Vodstvo te-
čajev sme neredneže izključiti in jim od-
ne izključitve odtegniti podporo.

V Mariboru dobi približno 24 učitel-
jic proti plačilu 10 K za dan in osebo
stanovanje v Vesni, v Ljubljani pa bo
vodstvo tečaja tudi izkušalo za nekaj
učiteljev dobiti skupno stanovanje.

Vsa pojasnila glajeta voditelja teča-
jev, za odgovor je priložiti znamko.

Ekonomija duševnih in telesnih sil.

Veliko se je že pisalo o različnih me-
todah, kako doseči boljše uspehe pri po-
vzdigi šolstva. Malokateri pa je obravna-
val, kako izrabiti duševne in telesne sile
učitelja in učenca, in kako obenem prilagodi-
ti šolo kolikor mogoče gospodarskim
in socialnim potrebam naroda.

V naših šolah, posebno v podeželskih
je večinoma upeljan nerazdeljen celo-
dnevni pouk. Tak pouk je jako naporen.
Vestnemu učitelju vzame skoraj vse fi-
zične in duševne moči, tako, da je več-
krat po končanem šolskem pouku nezmo-
žen za vsako drugo delo. Vsak ve iz last-
ne izkušnje, kako mučne in naporne so
popoldanske šolske ure, posebno v vročih
dneh! Ki so prava muka za učitelja in
učenca. Učitelj, ki vsled različnega na-
rodnega dela, večkrat ni imel časa se te-
meliteje pripraviti na pet ali celo šest ur
šolskega pouka, čuti to tem občutneje.
Pa tudi ne nudi opoldanske ura učitelju
zaželenega počitka: misli mora večkrat
že med obedom, kaj in kako bo poučeval
popoldne, in ta skrb in razburjenost vpli-
vata slabo tudi na prebavo. Vpitje in raz-

grajanje otrok v opoldanskem odmoru
razburja učitelju živce, namesto, da bi se
duševno odpočil. Večkrat je ta opoldanski
odmor pri celodnevem pouku za učitelja
duševno in fizično bolj naporen, kakor
pouk sam. Po vrhu mu prinese še brez-
plodno izgubo časa.

V tem oziru vpliva veliko blagodej-
neje nerazdeljen popoldnevni pouk, pri ka-
terem odpadejo seveda šole prosti četrtki.
Učitelj opravi 4-4½ ure šolskega po-
uka, na kar brez nadaljnjih skrbi lahko
mirno zavzije svoj obed. Po obedu pa mu
preostaja dosti časa se temeljito pripra-
viti za šolski pouk naslednjega dne, za
samoizobrazbo in za društveno in s tem
vezano socialno delo med narodom. Te-
lesne in duševne utrujenosti pri tako raz-
deljenem delu ne bo občutil. Ta ekono-
mija duševnih in telesnih sil bo dobrodošla
posebno pri bodočih gospodarsko nada-
levalnih tečajih. V prostih četrtkih pa se
nikdar ne ustvari toliko, kakor pri šolo-
prostih popoldnevih. Ves dan ne moremo
delati eno in isto delo, ki nas duševno in
telesno utruja; pri menjačem in razde-
ljenem delu pa ne čutimo toliko utrujeno-
sti ter si s tem pomnožimo naše duševne
in telesne sile.

Nerazdeljen celodnevni pouk pa je
tudi proti duševni in telesni naravi otrok.
Mlada otroška narava je priklenjena ves
dan na šolsko klop, kar čuti otrok posebno
v prvem šolskem letu. Prosti četrtki pa
služijo oddihu le toliko, da se prosta
otroška narava zopet oživi, da potem tem
hujši čuti šolsko disciplino. Opoldanski
odmori sicer tudi služijo otrokom kot
razvedrilo. Ali to razvedrilo veže vso te-
lesno in duševno energijo otrokovo. Otro-
k pride k popoldanskemu pouku ne-
odpočit, ampak duševno in telesno izmu-
čen; njegova bujna fantazija živi v igrah
in dogodljajih opoldanskega odmora. Ta-
ko je, posebno v vročih popoldnevih pouk
samo brezplodna muka za učenca in učitel-
ja. — Posebno hudo je za otroke, ki
vsled oddaljenosti ne morejo iti domov k
obedu in so prisiljeni zavžiti premnogo-
krat pičel mrzel prigrizek. Odrasel člo-
vek ne more biti brez toplega obeda, —
mi pa silimo in zahtevamo od nežne, ne-
razvite narave, ki je močne in tečne hra-
ne najbolj potrebna, da se zadovolji s ko-
som suhega kruha. Ubožen otrok pa več-
krat niti suhega kruha nima s seboj. Uči-
telj potem zahteva od takih otrok, da se
učijo! Večkrat opravčujejo učenči svoje
zanižanje, da jim doma niso mogli dati
kruha v šolo. V podeželskih in delavskih
krajih pa je tudi veliko staršev, ki se sra-
mujejo priznati svojo revščino in pridržu-
jejo otroka z različnimi izgovori doma.

Vsi ti pomisleki odpadejo pri neraz-
deljenem popoldnevem pouku. V podežel-
skih krajih se nerazdeljen popoldnevni pouk
sicer od 8. ure iz gospodarskih ozirov ne
bo mogel vpeljati, ker se porabljajo šolski
otroci za pašo, pač pa se more isti vpe-
ljati od 9. ure dalje. Pri primerni razvr-
stitvi ur so učenči 1. razreda, ako nimajo
nad 3 km hoda, že ob 13. uri doma, otroci
višjih razredov ob 14. uri. S tako ureje-
nim poukom dobijo otroci lahko še topel
obed doma, kar je za njih duševni in te-
lesni razvoj velike koristi. Pri nerazde-
ljenem popoldnevem pouku od 9.—13. ure,
oziroma od 12.—14. ure s četrtkom vred do-
sežem tudi predpisanih 28 tedenskih ur.
Ako upoštevamo razdelitev različnih
predmetov na posamezne ure, bomo do-
segli, da bo duševna utrujenost otrok pri
zadnji uri, razmeroma popoldanskim
uram, veliko manjša, vročim popoldan-
skim dnevom pa se niti ne da primerjati.

tino, ki pa nima nič kaj vabljivega okusa.
Vozove in nas je prenesel širok brod na
nasprotni breg deroče Mure, kjer smo se
pri idilični mlinarski naselbini v Petancih
pridružili sokolski vrsti, ki je imela zdaj
isto pot kakor mi.

Docela nova slika pokrajine. Sama
plodna ravan. Zlata žitna polja vse kamor
seže oko. Toda poslopja, ki smo jih sre-
čavali, so borna in skoro preveč skrom-
na. Slamnate strehe, za silo pobeljeni
večstori zidovi z nizkimi okni. Jate gosi in
rac se majejo ob malakah, kope prašičev
prerivajo trate in se valjajo v skopi senci
pod akacijami. Tu, tam se prikaže hiša,
zidana iz opeke: trgovina ali gostilna z
ekspozitivnim imenom nad vrati in nič ne
de, če je danes pritrjena na ta vrata slo-
venska trobojnica — Hebrejci so novci
vse, drugo nič. Ista slika, kakor sem to
tolikokrat gledal po Galiciji. Ukrajini in
na romunskih ravninah: rakrana, ki se
skoro ne da izlečiti.

Prek Tišine in par drugih vasi smo
dosegli sredi soparnega dne Mursko So-
boto.

(Dalje prih.)

† Simon Punčah.

V torek 12. t. m. smo spremili zopet
enega naših učiteljskih veteranov na zad-
nji poti tja gori na ljubljansko polje k Sv.
Križu, kjer že počivajo Engelman, Bozja,
Koren in drugi. Ta dan smo se poslovili
za vedno od vrlega tovariša Simona Pun-
čaha: kmalu pa se bomo razvrstili še
ostali za njim in tako temeljito rešili tudi
enkrat za vselej toliko pereče pokojninsko
vprašanje.

Pokojnik je bil rojen 23. oktobra
1844 v Šmarci pri Kamniku. Šolal se je v
Kamniku, Celju in Ljubljani. Ko je dovršil
ljudsko šolo in je znal že tudi orglati, ga
je odmeril oče za mlinarja. Ker pa uka-
željnemu Simonu prenašanje težkih vreč
po domačem mlinu ni nič kaj ugajalo, je
nekega dne ubral pot pod noge preko
črnege greda v Celje k očetovi kapucij-
nom ter tam prevzel za vsakdanjo hrano
organizatorstvo službo in si s tem zasigural
nadležno učenje. Po izvršenju tamošnje
realke je prestopil na ljubljansko učitel-
jsko in leta 1868. maturiral. Kot čvrste-

ga Gorenjca so ga poslali tja gori na Blo-
ke. Tu je ostal le par let ter bil preme-
ščen na lastno prošnjo kot drugi učitelj v
Št. Vid pri Zatičini. Ko so pa ustanovili v
Rudniku novo šolo, se je preselil tja, kjer
je oral dolgo vrsto let precej pusto ledino.
Pozneje je služboval kot nadučitelj v Sla-
vini, Tomišlju in v Šmarju pod Ljubljano.

Za časa službovanja v Št. Vidu so
modri možje regulirali učiteljske plače po
načelih sv. Krišpina tako, da so nekaterim
malo dodali, drugim pa vzeli. Ker je bil
Punčah brez vse krivde tudi uvrščen med
zadnje, ga je to take užalilo in ujezilo, da
se je kratkoma službi odpovedal in pre-
vzel trgovino, katero je dotedaj njegova
soproga prav uspešno vodila. Ker je pa
takrat dobrih učiteljev zelo primanjko-
valo, ga je litiški okrajni glavar Paik pre-
govoril, da je odpoved preklical, kar je
obžaloval potem notri do svoje smrti. Še
pred kratkim je tožil: »Ako bi ne bil ta-
krat Paika poslušal, bi bil lahko danes
bogataš, tako sem pa berač, kakor smo
vsi starejši upokojeni učitelji.«

V Rudniku je Punčah izposloval ta-
mošnjim trebivalcem samostojno občino
in bil v zahvalo in priznanje izvoljen čast-
nim občanom: v Slavini oziroma Pre-
stranku je kot dober in izvežban pevec
ustanovil daleč na okoli znani pivski
kvartet Punčah, Horvat, Verbič, Piščar-
nec, v Ljubljani pa Društvo upokojenega
učiteljstva.

Pred desetimi leti si je bil sezidal s
svojimi prihranki v Marmontovi ulici
lično vilo, ki pa jo je moral vsled neljubl-
nih razmer med vojno prodati. Prvega avgu-
sta bi se na moral — ker ni mogel kljub
napornemu iskanju po mestu in okolici
nikjer dobiti niti najskromnejšega stano-
vanja — izseliti na cesto. — To ga je
pa tako užalo, da je obol el in legel v
prezgodnji grob.

Bil je linbeznejši in do zadnje dobe
živahno delaven mož.

Časten mu spomin!

—k.